

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Οφέλη από την ανάπτυξη της πληροφορικής και του διαδικτύου

- Η νέα τεχνολογία καθιστά δυνατή τη συγκέντρωση, την καταγραφή, την επεξεργασία και την οργάνωση πληροφοριών, γνώσεων, δεδομένων και τη συνακόλουθη δημιουργία τεράστιων αρχείων εύκολα προσβάσιμων από τον ενδιαφερόμενο. Ο χρήστης του διαδικτύου μπορεί να συνδεθεί με ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες ή βιβλιοπωλεία, να χρησιμοποιήσει βάσεις δεδομένων άλλοτε απρόσιτες ή να επικοινωνήσει με μελετητές και επιστήμονες σε όλο τον κόσμο. Η κυκλοφορία της γνώσης στον νέο ηλεκτρονικό κόσμο είναι ελεύθερη και απρόσκοπτη, τα όποια στεγανά καταρρίπτονται, τα γνωστικά πεδία είναι όλα ανοιχτά και καλούν τον άνθρωπο να τα περιηγηθεί, διευρύνοντας έτσι τους ορίζοντες του πνεύματός του, πλουτίζοντας τη μόρφωσή του και απολαμβάνοντας το δικαίωμα σ' αυτήν, το οποίο είναι θεμελιώδες στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας.
- Η αξιοποίηση της νέας τεχνολογίας από τους επιστήμονες εξασφαλίζει την επικοινωνία μεταξύ τους και την ανταλλαγή πληροφοριών. Διευρύνονται έτσι τα όρια της έρευνας, της ανθρώπινης δραστηριότητας, και τα νέα επιστημονικά δεδομένα αξιοποιούνται πλήρως παρέχοντας ερείσματα στην επιστημονική κοινότητα.
- Η εισαγωγή των υπολογιστών στην εκπαίδευση εξασφαλίζει, μεταξύ άλλων, προγράμματα διδασκαλίας που ενθαρρύνουν την αυτενέργεια του μαθητή και προσδίδουν στη μάθηση παιγνιώδη χαρακτήρα, καθιστά δυνατή την αυτοδιδασκαλία ή και τη διδασκαλία από απόσταση, απεγκλωβίζει τον δάσκαλο από τον παθητικό ρόλο της αναμετάδοσης τυποποιημένων γνώσεων, αναθέτοντάς του έναν ρόλο πιο δημιουργικό: του καθοδηγητή-επόπτη της μαθησιακής διαδικασίας και εκμαιευτή της γνώσης.
- Η χρήση του διαδικτύου για επικοινωνία με τους ανά τον κόσμο φίλους ή γνωστούς, ομογενείς ή αλλοεθνείς μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή για συμμετοχή σε ομάδες συζήτησης καταρρίπτει το φράγμα της απόστασης, που δυσχεραίνει τις ανθρώπινες σχέσεις, προσφέρει νέους τρόπους έκφρασης της κοινωνικότητας, ευρύνει το πεδίο της επικοινωνίας, συμβάλλοντας στην έξοδο των κοινωνιών από τον παραδοσιακό εθνοκεντρισμό τους και στο άνοιγμά τους στον κόσμο.
- Η ελεύθερη κυκλοφορία γνώσεων, ιδεών, πληροφοριών στο διαδίκτυο, η ανοιχτή επικοινωνία μεταξύ των χρηστών, η περιήγησή τους σε ποικίλου περιεχομένου ιστοσελίδες και η επαφή τους με στοιχεία που εκφράζουν άλλες κουλτούρες, η δυνατότητα δημιουργίας ιστοσελίδων από κάθε χρήστη που επιθυμεί να προβάλει χαρακτηριστικά της δικής του κουλτούρας μετατρέπουν τον κυβερνοχώρο σε πεδίο γόνιμων πολιτιστικών ανταλλαγών και αλληλεπιδράσεων. Έτσι, η πορεία προς έναν κοσμοπολιτισμό συνδετικό και πολυδιάστατο διευκολύνεται και επιταχύνεται.
- Η ηλεκτρονική τεχνολογία αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για τον εκσυγχρονισμό της

δημόσιας διοίκησης. Με την αξιοποίηση των δικτυακών υποδομών, και ιδιαίτερα του Ίντερνέτ, επιτυγχάνονται: η απλούστευση και η επιτάχυνση ποικίλων εσωτερικών λειτουργιών, η αυτοματοποίηση διάφορων συναλλαγών και συνακόλουθα η μείωση του χρόνου αλλά και του κόστους λειτουργίας οργανισμών και επιχειρήσεων, η καταπολέμηση των αγκυλώσεων και της γραφειοκρατίας, που καθιστούν βραδυκίνητη τη δημόσια διοίκηση, και η ενίσχυση της ευελιξίας των υπηρεσιών, της ταχύτητας και της διαφάνειας των λειτουργιών τους.

- Η χρήση των υπολογιστών και του διαδικτύου επιφέρει ανακατατάξεις και διανοίγει νέες προοπτικές στο εργασιακό πεδίο. Μέσα στη νέα εργασιακή πραγματικότητα που διαμορφώνεται υπό την επίδρασή τους αναδύονται καινούριες μορφές εργασιακής δραστηριότητας, όπως η τηλεργασία, ενώ αναπτύσσονται και νέες μορφές επιχειρηματικότητας: η διαδικασία σύστασης εταιρειών απλοποιείται, οι εργαζόμενοι έχουν την ευκαιρία να απεξαρτηθούν από τον έλεγχο των εργοδοτών και αυτονομημένοι πλέον να στήνουν επιχειρήσεις ατομικές ή σε συνεργασία με άλλους, για να διακινήσουν πρωτότυπες ιδέες, προϊόντα ή υπηρεσίες στο διαδίκτυο. Το εμπόριο προσλαμβάνει και ηλεκτρονική μορφή και τονώνεται χάρη στις νέες μορφές διάθεσης αγαθών και υπηρεσιών, η αγορά καθίσταται ευέλικτη και δυναμική, η ατομική πρωτοβουλία και δημιουργικότητα ενθαρρύνονται.

Κίνδυνοι από την κακή χρήση του διαδικτύου

- Οι ανισότητες της πρόσβασης στην πληροφόρηση και στην ταξινομημένη γνώση εγκυμονούν τον κίνδυνο αποκλεισμού ολόκληρων κοινωνικών ομάδων ή και λαών από τα αγαθά της νέας τεχνολογίας. Στην πρώτη περίπτωση, η κοινωνική ανισότητα απειλεί να αποδιάρθρωσει τον κοινωνικό ιστό· στη δεύτερη, οξύνονται οι αντιθέσεις και διευρύνεται το χάσμα ανάμεσα στους προνομιούχους του αναπτυγμένου κόσμου, που απολαμβάνουν τα οφέλη της νέας τεχνολογίας, και στους μη προνομιούχους του υποανάπτυκτου κόσμου, από τους οποίους στερείται το δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνία της πληροφορίας.

Οι ανισότητες αυτές μετατρέπουν τη γνώση σε προνομιακό αγαθό, δημιουργούν νέες κάστες αποτελούμενες από τους κατόχους της, «γκέτο» γνώσης, από τα οποία αποκλείονται μεγάλες κοινωνικές ομάδες, που καταδικάζονται σε άγνοια και αδυναμία χρήσης των νέων τεχνολογιών, συνιστώντας μια νέα κατηγορία αναλφάβητων.

- Η απουσία επαρκούς ρυθμιστικού-νομικού πλαισίου και η εγγενής δυσχέρεια ελέγχου του τεράστιου πληροφοριακού και γνωστικού υλικού που διακινείται στο Ίντερνέτ έχουν ως αποτέλεσμα το μέσο αυτό να προσφέρεται για πολιτική προπαγάνδα, για προβολή πορνογραφικού υλικού ή μεθόδων που χρησιμο-

ποιούνται και ιδεολογημάτων που εκπορεύονται από το οργανωμένο έγκλημα. Όλα αυτά, ευρισκόμενα σε «κοινή θέα», είναι δυνατό να επηρεάσουν, να παρασύρουν ειδικά τους νεαρούς χρήστες, κλονίζοντας έτσι τα θεμέλια της κοινωνίας του μέλλοντος. Όπως πολύ εύστοχα έχει λεχθεί, «όλη η κουλτούρα της κοινωνίας μας με τα σκουπίδια της μαζί βρίσκεται στο διαδίκτυο»· εναπόκειται λοιπόν στους χρήστες να κάνουν ορθή επιλογή.

- Ιδιαίτερα ανησυχητικό προβάλλει το έλλειμμα αξιοπιστίας των πληροφοριών που διακινούνται στο Ίντερνετ. Μηχανισμοί ελέγχου που λειτουργούν στα συμβατικά μέσα (κριτική των άρθρων των συντακτών από την αρχισυνταξία ή τη διεύθυνση) είναι δύσκολο να λειτουργήσουν στο διαδίκτυο. Οι παρεμβάσεις σε μηνύματα πομπών και η παραποίηση τους αποτελούν συχνή πρακτική. Ο έλεγχος της αξιοπιστίας εναπόκειται και πάλι αποκλειστικά και μόνο στον χρήστη.
- Μέσα σ' αυτό το χαοτικό πλαίσιο η πνευματική ιδιοκτησία μένει σε μεγάλο βαθμό ανοχύρωτη. Επιτήδευοι χρήστες των νέων τεχνολογιών μπορούν εύκολα να παρεμβαίνουν στην ξένη πνευματική ιδιοκτησία, να επιφέρουν τροποποιήσεις, αλλοιώσεις, να αποσπούν τμήματα έργων ή να αναπαράγουν ολόκληρα έργα και να τα διακινούν για ίδιο όφελος, δίχως να φοβούνται τυχόν εντοπισμό τους, αφού αυτός παραμένει σχεδόν αδύνατος. Έτσι, ο πνευματικός δημιουργός μένει απροστάτευτος, καθώς χάνει τις όποιες εγγυήσεις τού παρείχε το καθεστώς της πνευματικής ιδιοκτησίας, ώστε να καρπώνεται ο ίδιος τα οφέλη-έσοδα από το έργο του.
- Η διεύθυνση της πληροφορικής σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας καθιστά εύκολη τη διαχείριση από τρίτους πληροφοριών που αφορούν την ιδιωτική ζωή του ατόμου και τη διαρροή πληροφοριών προσωπικής φύσης.
- Περιστεύεται η κοινωνικότητα του ανθρώπου από τη δυνατότητα που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες, με συνέπεια να εγκλωβίζεται σε μια εικονική πραγματικότητα. Ως μέσο ψυχαγωγίας, καλλιεργεί την εσωστρέφεια και την εξάρτηση από τον Η/Υ.
- Επηρεάζεται αρνητικά η γλώσσα, αφού καθιερώνεται ο συνθηματικός λόγος και η γλώσσα προγραμματισμού συρρικνώνει την έκφραση των χρηστών.

Παραδοσιακά και «ιντερνετικά» μέσα ειδησεογραφίας*

Τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης αναζητούν νέες διεξόδους μπροστά στις αυξημένες αξιώσεις ενός νέου είδους κοινού, που απαιτεί γρήγορη, σαφή και «έξυπνη» ενημέρωση. Το διαδίκτυο μπορεί να ανταποκριθεί σε αυτό το αίτημα. Τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης λοιπόν διαφοροποιούνται από τα παραδοσιακά ως προς τα εξής:

* Πληροφοριακά στοιχεία για την ενότητα αντλήθηκαν από άρθρο του Ηλία Βεργίτη («Η άλλη δημοσιογραφία») στην εφημ. *Το Βήμα*.

- Το πρώτο διαφοροποιητικό στοιχείο είναι το κοινό τους. Λίγο πολύ γνωρίζουμε το κοινό των εφημερίδων, της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, το οποίο περι-ορίζεται εντός εθνικών συνόρων, με βασικό τους γνώρισμα τη μαζικότητα. Στην περίπτωση των διαδικτυακών μέσων, το προφίλ του αναγνώστη είναι διαφορε-τικό: Πρόκειται για ένα κοινό που έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο, έχει ανώτερο βιοτικό επίπεδο και είναι συνήθως μορφωμένο και πολύγλωσσο.
- Οι διαφορές των μέσων γίνονται σαφέστερες σε ό,τι αφορά την αμεσότητα και τη διεισδυτικότητα της είδησης. Το Ίντερνετ είναι το μοναδικό μέσο που συγκεντρώ-νει όλα τα πλεονεκτήματα των υπολοίπων (την εμβάθυνση στην είδηση, στοιχείο του Τύπου, την ταχύτητα του ραδιοφώνου και τον εντυπωσιακό χαρακτήρα της τηλεόρασης) και ταυτόχρονα όσα του παρέχονται λόγω των τεχνικών χαρακτη-ριστικών του. Ο αναγνώστης ενημερώνεται άμεσα για την είδηση που επιθυμεί, πληροφορείται για τα προηγούμενα γεγονότα, έχει στη διάθεσή του απεριόριστο οπτικοακουστικό υλικό, αναλύσεις από πολλές πηγές και αρθρογραφία. Η είδηση επίσης μετεξελίσσεται κατά τη διάρκεια της ημέρας ανάλογα με τη ροή των γεγο-νότων και έως το βράδυ η ύλη του διαδικτύου διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό. Οι ειδήσεις διαφέρουν σε περιεχόμενο, σε ύφος όσο και σε τίτλους και σε φωτο-γραφικό υλικό κατά τη διάρκεια του εικοσιτετράωρου. Η ηλεκτρονική μορφή της είδησης είναι πληρέστερη και εμπλουτισμένη από πλειάδα δικτυακών τόπων και σχετική αρθρογραφία.
- Στο διαδίκτυο οι ειδήσεις προβάλλονται όλες ισότιμα. Η είδηση δεν χάνει την ιδι-ότητά της ως τέτοια επειδή μπορεί να ενδιαφέρει περιορισμένο αριθμό χρηστών ή επειδή δεν είναι αρκετά εντυπωσιακή ώστε να προσελκύσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Στο διαδίκτυο, εν αντιθέσει με τα έντυπα, υπάρχει πάντοτε ο χώρος για ποιότητα, ακόμα κι αν προσελκύει λιγότερους αναγνώστες. Ο «ιντερνετικός» δημοσιογράφος δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνεται δέσμιος των αριθμών.
- Όπως σε όλα τα μέσα, έτσι και στο διαδίκτυο υπάρχουν κανόνες που πρέπει να τηρούνται και κυρίως αυτοί οι κανόνες δεν πρέπει να συγχέονται με τους αντί-στοιχους των άλλων ΜΜΕ. Λόγω του αμφίδρομου χαρακτήρα του διαδικτύου η είδηση δεν μπορεί να είναι ανακριβής, ελλιπής, εντυπωσιακή χωρίς ουσία, διατυπωμένη με γλωσσικούς ακροβατισμούς. Εάν αυτά συμβούν, το απαιτητικό κοινό του διαδικτύου θα το απορρίψει.
- Οι δημοσιογράφοι του Ίντερνετ ονομάζονται και δημοσιογράφοι «του αύριο», αποκτούν τεχνική κατάρτιση, απορρίπτουν τον λαϊκισμό, την αυτοπροβολή, την ευνοιοκρατία και τις άλλες «παιδικές αρρώστιες» του παραδοσιακού δημοσιο-γραφικού χώρου. Ακριβώς γι' αυτό εργάζονται μόνο στον ιντερνετικό τομέα, ακόμη κι αν αυτό είναι οικονομικά ασύμφορο, λόγω της διαφορετικής κουλτού-ρας που το ίδιο το μέσο επιβάλλει.